Jaarverslag Stichting Vrienden van de Natuur- en Landschappentuin te Zoetermeer

2020

Inhoud

1. Inleiding 2
2. Bestuurlijke activiteiten 5
3. Uitvoering projecten 9
3.1. Project Vervanging en vernieuwing informatiepanelen 9
3.2.. Project herinrichting informatiecentrum Westpunt 10
3.3. Basisgids Natuurtuin 10
3.4 Project Uitbreiding en structurering beheer en onderhoud 10
3.5. Project Regeneratie griend 11
3.6. Berging materialen in en op de containers 12
4. Reguliere activiteiten 13
4.1 Rondleidingen in de Natuurtuin door natuurtuingidsen 13
4.2. NL doet en Natuurwerkdag 2020 14
4.3. Beheer en onderhoud 2020 14
4.4. Vrijwilligers beheer en onderhoud 15
4.5. Communicatie 16
5 Flora en fauna in de Natuurtuin. 17
5.1. Overzicht plantengroei in de Natuurtuin 17
5.2. Hommeltellingen 20
6. Jaarrekening 2020 21
6.1. Balans per 31 december 2020 21
6.2. Staat van baten en lasten 22
Verantwoording onderhoudswerkzaamheden ten laste van het administratieve budget 23
Colofon 24
Samenstelling van het bestuur 24
Bezoekadres 24
Foto's 24

1. Inleiding

Dit is het vijfde jaarverslag van de Stichting Vrienden van de Natuur- en Landschappentuin te Zoetermeer, verder aangeduid als Stichting Vrienden. In het kort treft u een verslag aan van de activiteiten in 2020 van het bestuur van de Stichting Vrienden en van de vrijwilligers die betrokken zijn bij de activiteiten.

De Stichting Vrienden heeft volgens de statuten als doelen:

1. De Stichting stelt zich ten doel zich in te zetten voor de ontwikkeling, het behouden en het gebruik van de Natuur- en Landschappentuin te Zoetermeer en voorts al hetgeen in de ruimste zin met één en ander verband houdt, daartoe behoort en/of daartoe bevorderlijk kan zijn.
2. De Stichting tracht haar doel onder meer te bereiken door:
   - tezamen met de gemeente Zoetermeer vormgeven aan de (her)inrichting en het beheer van de Natuur- en Landschappentuin;
   - het vertegenwoordigen van de belangen van gebruikers en belangstellenden van de Natuur- en Landschappentuin bij de gemeente en overige overheidsorganisaties;
   - het samenwerken met die verenigingen, stichtingen en andere organisaties die soortgelijke doelen op het gebied van natuur en milieu nastreven;
   - het werven van fondsen, sponsors en donateurs;
   - het (doen) verrichten van ondersteunende taken in de Natuur- en Landschappentuin, onder meer door de inzet van vrijwilligers, alsmede het stimuleren van (educatieve) activiteiten in de tuin.
3. De Stichting heeft niet ten doel het maken van winst

De doelen van de Stichting Vrienden worden jaarlijks uitgewerkt in een werk- en projectenplan, waarin de ambities en operationele doelen voor het desbetreffende kalenderjaar zijn uitgewerkt.

In het Werk- en projectenplan 2020 zijn de ambities op de langere en kortere termijn beschreven. De langeretermijnvisie is in aanloop tot de oprichting van de Stichting neergelegd in het Kerndocument Natuurtuin. De ambities voor de korte termijn zijn als volgt omschreven:

Het ambitieniveau van de Stichting Vrienden is het vorm geven aan c.q. de instandhouding van een open natuur- en landschappentuin, die ruimte biedt voor educatieve, recreatieve en natuurhistorische activiteiten en beleving. Tevens is er de ambitie de Natuurtuin een buurtfunctie in de wijk Meerzicht te laten vervullen. De ambities kunnen worden samengevat als:

1. Een beheer op niveau van de Natuurtuin, zodanig dat de educatieve, recreatieve en natuurhistorische activiteiten tot hun recht kunnen komen;
2. De Natuurtuin zodanig verder ontwikkelen dat het binnen het Westerpark dé centrale plaats is op het gebied van biodiversiteit en landschappendiversiteit.
3. De Natuurtuin inclusief het Westpunt het concentratie- en uitgangspuntpunt is voor de educatieve, recreatieve en natuurbelevingsactiviteiten in het Westerpark en in de buurt wordt ervaren als natuureducatie- en recreatiepunt.

Op basis van de visie en uitgangspunten en de huidige situatie van de Natuurtuin was voor 2020 een aantal prioriteiten gesteld, die in de vorm van projecten werden en worden uitgevoerd. Voor de prioriteiten is in 2020 uitgegaan van vier sporen:

1. Realisatie ontmoetingsruimte voor bezoekers Natuurtuin en het, Westerpark alsmede een trefpunt voor vrijwilligers.
   Het Westpunt voldeed in geen enkel opzicht meer aan de functionele behoefte om bezoekers aan rondleidingen in de Natuurtuin en andere wandelingen in het Westerpark een rustpunt te bieden, waar een kopje koffie kan worden gedronken. Het Westpunt bood voorts onvoldoende ruimte aan vrijwilligers voor educatieve en andere informatieve activiteiten. In 2019 was aan dit spoor een intensieve uitwerking gegeven door middel van renovatie van ’t Westpunt, maar helaas is het pand volledig in de as gelegd in de nacht van 30 op 31 december 2019. De afronding in 2020 kon dus niet worden gerealiseerd.

2. Participatie en betrokkenheid van burgers bij de Natuurtuin.
   De Natuurtuin kan alleen als parel van de natuur in Zoetermeer blijven fungeren indien er sprake is van een grote betrokkenheid van inwoners bij de ontwikkelingen in de Natuurtuin.

3. Natuureducatie

   De Natuurtuin is niet alleen bedoeld voor passief genieten van flora en fauna, maar is ook een bron voor actieve educatie op het terrein van historie van landschappen, flora en fauna in de omgeving van Zoetermeer.

4. Aantrekkelijker maken van de Natuurtuin voor bezoekers en voor de buurt.

   In dit perspectief streefde de Stichting Vrienden vanaf 2019 naar geleidelijke verjonging en herstel van de oorspronkelijke struweelstructuur van de Natuurtuin. Op een aantal plaatsen zijn struwelen op klei uitgegroeid tot stukken bos.

2. Bestuurlijke activiteiten

Het bestuur van de Stichting Vrienden heeft in de verslagperiode maandelijks vergaderd. De start van de verschillende projecten, het werven van fondsen, het deelnemen aan NL doet en de Natuurwerkdag 2020 vroegen substantiële voorbereidingen en uitvoeringsactiviteiten. De Covid-19 pandemie gooide veel roet in het eten. Zowel de NL Doet dag in maart 2020 als de Natuurwerkdag 2020 in november 2020 konden niet doorgaan. Ook de rondleidingen in de Natuurtuin gingen een groot deel van het jaar niet door, gelukkig wel in de zomermaanden. Opvallend was het groot aantal deelnemers aan de rondleidingen. Ook het aantal mensen dat de Natuurtuin en het Westerpark bezochten was in 2020 aanzienlijk meer dan in voorgaande jaren.

De voorzitter van de Stichting Vrienden heeft het bestuur geïnformeerd per 1 juni 2021 te willen stoppen als voorzitter . Het bestuur heeft inmiddels een profielschets opgesteld voor een nieuwe voorzitter.

Het jaar 2019 werd, zoals eerder opgemerkt, afgesloten met het verbranden van het Westpunt in de nacht van 30 op 31 december 2019. Dit bracht veel extra werk met zich, maar bovenal veel ongerief. De gemeente Zoetermeer heeft snel gezorgd voor een bouwkeet en een toiletgelegenheid. Ook hier zorgde corona voor veel vertraging voordat een plan kon worden uitgewerkt voor de herbouw. Een voorlopige schets is inmiddels aan het bestuur aangeboden, maar het zal nog wel even duren voordat we weer over een vrijwilligershome/paviljoen kunnen beschikken.

De samenwerking met de gemeente Zoetermeer is ook in 2020 weer naar tevredenheid verlopen. Voor de Stichting Vrienden is de afdeling Vrije Tijd van de gemeente het aanspreekpunt en in het bijzonder het hoofd van de afdeling. Met haar en haar medewerkers kon in 2020 vanwege corona beperkt overleg worden gevoerd. Het contact met de afdelingen Stadsbeheer en Vastgoed werd met vaste contactpersonen onderhouden. In 2020 is er nauwelijks contact geweest op politiek niveau. Aan de ene kant onderstreept dit de stabiele situatie bij de Natuurtuin. Aan de ander kant moeten we ons realiseren dat een politiek commitment erg belangrijk is voor het voortbestaan van de Natuurtuin op de langere termijn.

De gemeente Zoetermeer heeft eind 2020 voorgesteld het beheer van de Natuurtuin volledig over te dragen aan de Stichting Vrienden. Dit hangt mede samen met het aflopen van de periode waarin de gemeentelijke beheerder van de Natuurtuin beschikbaar is voor advies- en andere taken bij de Natuurtuin. Het bestuur staat positief ten opzichte van dit voorstel met dien verstande dat de verantwoordelijkheid voor de infrastructuur van de waterhuishouding inclusief pompen en molens voor verantwoordelijkheid blijft van de gemeente.

Naast de contacten met de gemeente zijn er in de verslagperiode ook contacten onderhouden met experts op het gebied van heem- en natuurtuinen. Zij bepleiten dat we beeldend weergeven wat we met de Natuurtuin willen bereiken en ons moeten richten op een ecologisch structureel beheer van de Natuurtuin. Ook wordt het advies gegeven goed te letten op een evenwichtige balans tussen horizontale en verticale zichtlijnen In de Natuurtuin en op de verhouding van bomen, struiken en andere planten.

Mede op het advies van de experts heeft het bestuur in 2019 een Adviesraad ingesteld. Deze raad adviseert het bestuur regelmatig over onder meer de wenselijkheid van de handhaving van de huidige opdeling in landschappen, de structuur van het watersysteem en de inrichting van de tuin evenals de houdbaarheid uit oogpunt van toegankelijkheid, veiligheid en aantrekkelijkheid van de tuin voor de bezoekers. Deze elementen moeten mede worden beoordeeld vanuit het oogpunt van de rol en functie die de Natuurtuin vervult met het oog op de biodiversiteit van Zoetermeer. Vanwege corona heeft de Adviesraad in 2020 éénmaal een schouw uitgevoerd en advies gegeven over enkele onderhoudsaspecten. In het bijzonder is aandacht gevraagd voor het beheersen van het riet in de tuin.
In 2019 is de Natuurtuin aangesloten bij Stichting Natuurrijke Tuinen en Parken (SNTP). Dit is een landelijk netwerk van aangesloten natuurtuinen en parken. In 2020 is hun website vernieuwd en is de Natuurtuin opnieuw beschreven (www.sntp.nl) met als doel meer bekendheid te verwerven, maar ook om te leren van ervaringen van andere tuinen. Ook is er een forum ontwikkelt, waar direct contact kan worden gelegd met collega-beheerders of bestuurders. Op de website staan alle aangesloten tuinen en parken beschreven per provincie. Het door hen uitgegeven magazine OASE biedt een schat aan vakinformatie.

Een bijzondere ontmoeting vond plaats in de zomer van 2020 met één van de ontwerpers , Rimmer de Vries, die intensief betrokken was bij de inrichting van de Natuurtuin eind jaren zeventig, begin jaren tachtig. Hij bleek nog veel archiefmateriaal te beschikken uit de periode1976/1977, die door het bestuur in dank is aanvaard. Het archiefbeheer van de Stichting Vrienden heeft een stevige

basis gekregen. Rimmer de Vries was blij dat de Natuurtuin nog aanwezig is en onder de indruk van het vele werk. Zijn advies was om in ieder geval de zichtlijnen duidelijk te markeren en het vele riet aan te pakken.

In 2020 is op bestuurlijk niveau overleg geweest met enkele docenten van de hoveniersopleiding in Bleiswijk. Er is een plan opgesteld voor het inpassen van de onderwijsactiviteit van de hoveniersopleiding in 2021 in de Natuurtuin

De Stichting Vrienden participeert in de kerngroep "Groen Erfgoed". In de kerngroep werken verschillende groene organisaties samen, zoals wijktuin Zoete Aarde in de Leyens, de Hof van Seghwaert, de wijktuin Noordhove, het Voedselbos, Piëzo, het Gilde Zoetermeer en de gemeente Zoetermeer. In de kerngroep staat het leren van elkaars ervaringen op het gebied van de groeninitiatieven centraal. Een belangrijk aandachtspunt was de realisatie van het bijenlint in Zoetermeer. Een bijzondere bijeenkomst van "Groen Erfgoed" werd in de Hof van Seghwaert gehouden in aanwezigheid van Koning Willem Alexander. In die bijeenkomst werd aandacht besteed aan de bijdragen van het Oranjefonds aan de ontwikkelingen binnen Zoetermeer

Op gemeentelijk niveau vond er regulier overleg plaats in het NME-overleg over de afstemming van activiteiten op het gebied van natuur en educatie.

De Stichting Vrienden onderhoudt intensief contact met De Groene Motor. Dit is een provinciaal programma dat vrijwilligerswerk in de leefomgeving stimuleert en ondersteunt. Het programma is ondergebracht bij het samenwerkingsverband Landschap & Erfgoed Zuid-Holland. De Groene Motor heeft ons geadviseerd over de inzet van vrijwilligers, de organisatie van een natuurwerkdag, ons een bijdrage verleend voor de aanschaf van gereedschap, de struiken voor de verjonging van het struweel, het uitrusten van vrijwilligers met veiligheidsmateriaal en heeft ons gefaciliteerd met de uitleen van gereedschap.

In 2020 is er voorts een substantiële bijdrage verleend voor de vervanging van de informatiepanelen in de Natuurtuin. Voor dit project zijn ook bijdragen verleend door het A en O-fonds, het Prins Bernhard Cultuurfonds Zuid Holland en de Stichting Pelgrimshoeve.

Het bestuur van de Stichting Vrienden ziet de nauwe samenwerking van vrienden en vrijwilligers met de gemeente Zoetermeer en de natuurorganisaties in Zoetermeer als een initiatief met maatschappelijke waarde voor de burgers van Zoetermeer.

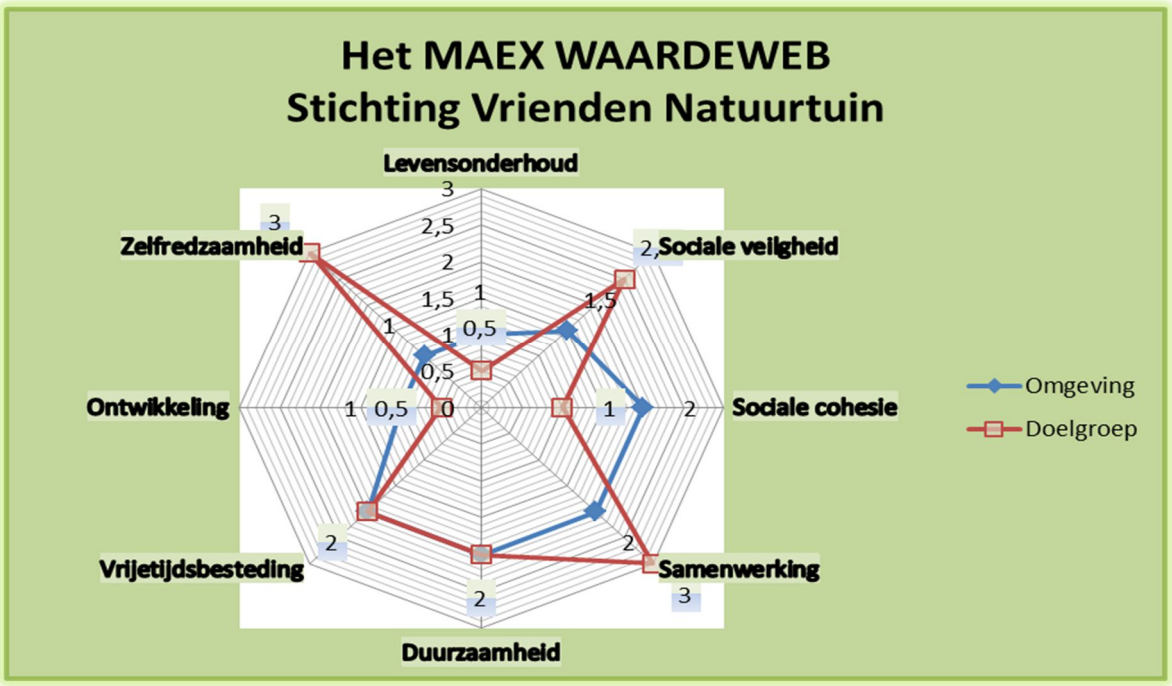
Het MAEX WAARDEWEB
Stichting Vrienden Natuurtuin
Levensonderhoud
Sociale veiligheid
Sociale cohesie
Samenwerking
Duurzaamheid
Vrijetijdsbesteding
Ontwikkeling
Zelfredzaamheid
3
2,5
2
1,5
1
0,5
0
Omgeving
Doelgroep

3. Uitvoering projecten

3.1. Project Vervanging en vernieuwing informatiepanelen

De Natuur-en Landschappentuin in Zoetermeer (Natuurtuin) is aangelegd in de jaren ‘70 van de vorige eeuw en een kleine 2 hectare groot. Binnen dit oppervlak zijn verschillende landschapstypen gecreëerd, die door dijken worden omzoomd. Door de tuin heen loopt een kronkelende rode paaltjes-wandeling, die ongeveer 60 minuten duurt.

Op diverse punten op de route staan 8 informatieborden, die in de jaren ’90 zijn geplaatst. De teksten en foto’s zeggen iets over het landschap en de flora en fauna die typerend zijn voor dat specifieke landschapstype.

We zijn nu ongeveer 40 jaar verder en de ontwikkeling van de tuin heeft niet stil gestaan: de informatie en foto’s zijn op sommige punten achterhaald of niet meer juist, soorten zijn helaas verdwenen, maar nieuwe soorten hebben zich gelukkig gevestigd. Tevens hebben nieuwe ideeën in de loop van de jaren geleid tot aanpassingen in landschapstype. Om de juiste informatie te geven aan onze bezoekers moesten de teksten herschreven worden en nieuwe foto’s toegevoegd worden. Het doel van het project is dus verbetering van de informatie aan de bezoekers van de Natuurtuin.

De informatieborden bevatten kantelbare dubbele informatiepanelen die zijn bevestigd op palen. Er is aan twee kanten informatie te lezen. De teksten en foto’s zijn op de kunststof platen geprint; het zijn dus geen losse geprinte sheets die tussen de platen zijn bevestigd

Een van de doelstellingen van de Stichting Vrienden is educatie. We vinden het belangrijk dat onze bezoekers zien en leren over welke landschapstypen er in en rondom Zoetermeer zijn en in het verleden waren om het natuur-en cultuurhistorisch besef te vergroten. Daarnaast willen we ook doorgeven wat de invloed is van natuurlijk beheer voor het verhogen van de biodiversiteit.

De borden zijn onderdeel van de wandelroute door de tuin. Zonder up to date informatie, is het moeilijker om onze doelen te bereiken.

In het voorjaar van 2020 is opdracht voor de vervanging en vernieuwing gegeven aan het Bureau Kloeg. Dit bureau had ook de oude formats geleverd, zodat we de bestaande frames konden blijven gebruiken en de kosten beheersbaar bleven. In eigen beheer zijn de palen, die grotendeels verrot waren, vervangen door kunststof palen. Het project is eind oktober 2020 afgerond.

De werkelijke kosten van het project zijn iets hoger uitgevallen dan oorspronkelijk begroot. Dit heeft te maken gehad met de noodzakelijke wijzigingen in de locatiekaartjes op de informatieborden. Omdat het padenplan en de wandelroute is in de loop der jaren zijn veranderd,

moest deze relatief dure operatie ook plaatsvinden. Daarnaast was er een speciale sleutel nodig om de oude borden uit elkaar te halen en de nieuwe weer in elkaar te zetten door onze vrijwilligers.

Besteed is in totaal een bedrag van € 5319. Begroot was oorspronkelijk een bedrag € 3000,-

Het project werd mogelijk gemaakt door bijdragen van:

1. Groene Motor met een voucher van € 1000;
2. Prins Bernhard Cultuurfonds : € 1000;
3. Het A en O fonds € 800;
4. St. Pelgrimshoeve € 350

3.2.. Project herinrichting informatiecentrum Westpunt

Het doel van dit project was het gerenoveerde 't Westpunt te voorzien van nieuwe informatiepanelen. Als gevolg van de brand in 't Westpunt eind december 2019 kon dit project helaas geen voortgang vinden.

3.3. Basisgids Natuurtuin

Tot dusver ontbreekt het aan een basisgids voor de Natuurtuin. Elke gids vertelt in wezen een eigen verhaal. Dat is op zich logisch omdat elk seizoen en elke rondleiding eigen karakteristieken kent. Maar de basis moet wel eenduidig zijn.

Het doel van dit project is het ontwikkelen en samenstellen van een basisgids die zowel door de gidsen van de Natuurtuin kan worden gebruikt, maar ook via de website beschikbaar is. Ook kan de basisgids als een soort naslagwerk gebruikt worden door de onderhoudsvrijwilligers voor de flora en fauna en hun biotopen.

Het project is nog niet volledig uitgevoerd. Wel is er in samenhang met het project vernieuwing informatiepanelen veel materiaal beschikbaar gekomen dat gebruikt kan worden voor de basisgids.

Het project zal worden gecontinueerd in 2021

3.4 Project Uitbreiding en structurering beheer en onderhoud

De gemeente Zoetermeer en de Stichting Vrienden hebben in 2018 een overeenkomst gesloten over de overdracht van het groenbeheer van de Natuur- en Landschappentuin te Zoetermeer. Een gevolg van deze overeenkomst is dat de gemeentelijke beheerder, die jarenlang met veel kennis en energie zich heeft ingezet voor de Natuurtuin, zich geleidelijk heeft terug getrokken. Vrijwilligers zullen de onderhouds- en beheer werkzaamheden volledig gaan overnemen. Dit impliceert een aanzienlijk grotere inzet van vrijwilligers voor onderhoud en beheer. Om met meer vrijwilligers de

onderhouds- en beheerwerkzaamheden uit te voeren is meer gereedschap nodig. Daarbij komt dat het gereedschap dat bij de gemeentelijke beheerder in gebruik is in belangrijke mate end-of life is. De eerste resultaten van het overnemen van de onderhoudswerkzaamheden van de gemeente Zoetermeer in 2019 en 2020 zijn niet in alle opzichten positief. Zo bleek dat onderhoudswerkzaamheden die in voorgaande jaren door aannemers werden uitgevoerd om budgettaire redenen niet langer door een aannemer te kunnen worden uitgevoerd. Dit impliceert dat een aantal maaiwerkzaamheden in eigen beheer door eigen vrijwilligers moet worden uitgevoerd. Met name de grotere maaiwerkzaamheden moeten anders worden georganiseerd.

De uitbreiding van het onderhoud en beheer is in grote lijnen volgens plan verlopen. Voor een systematische advisering over het structureel onderhoud en beheer van de Natuurtuin is een Adviesraad ingesteld met verschillende deskundigheden..

In het eerste half jaar van 2020 is een extra bosmaaier aangeschaft. In de voorbereidingen van het project was het aantal vrijwilligers dat kan werken met de bosmaaier al beperkt uitgebreid. Voor een verdere uitbreiding van vrijwilligers die met de bosmaaier kunnen werken, wordt nog gewacht op een gelegenheid om in de omgeving van Zoetermeer een cursus te kunnen volgen. Ook heeft een vrijwilligster een cursus werken met de zeis gevolgd.

Het beoogde resultaat om meer onderhoudswerkzaamheden over te nemen van de gemeentelijke beheerder en een aannemer is gedeeltelijk gerealiseerd. Vanwege de Corona moesten we toch nog gebruik maken van de maaiwerkzaamheden door een aannemer.

De aanschaf van de bosmaaier kwam uit op een bedrag van € 1100,88. Begroot was een bedrag van € 1000. Voor de besteding is gebruik gemaakt van een voucher van € 1000 van de Groene Motor.

3.5. Project Regeneratie griend

Eén van de landschapstypen in de Natuurtuin vormen de grienden. Dit zijn hakhoutopstanden, voornamelijk bestaande uit wilgensoorten op voedselrijke bodem.

Karakteristiek is de hoge grondwaterstand en de hoge milieudynamiek, zoals wisselingen waterstand (overstromen), periodiek hakken, inboeten en wieden. Gewenst is een wilgenvloedstruweel met naast de diverse Salixsoorten en spontane vestigingen een rijke kruidlaag met Haagwinde (Calystegia sepium), Gele lis (Iris pseudacorus), Kattenstaart (Lythtrum salicaria), Bitterzoet (Solanum dulcamara), Moerasandoorn (Stachys palustris), Smeerwortel (Symphytum officinale), Dotterbloem (Caltha palustris) e.d.

Aanvullend op het griend bevinden zich “geriefhoutbosjes”, begroeiingen bestaande uit voornamelijk struweelsoorten die periodiek gekapt worden.

De griend in de Natuurtuin bestaat inmiddels 40 jaar. Geleidelijk aan is de gewenste situatie gedegenereerd en is een herstelactie nodig. Verjonging is dringend gewenst. Ook moet er op sommige punten opnieuw worden gegreppeld en moeten greppels worden uitgebaggerd. Er is inmiddels te veel vegetatie in de griend dat er niet past en dringend moet worden verwijderd of

gemaaid. Betrokkenheid van burgers en vrienden is essentieel voor het behoud en de doorontwikkeling van de Natuurtuin.

Doel van het project is het herstel van de grienden in de oorspronkelijk gewenste situatie. Dit impliceert verjonging en voor een deel nieuwe aanplant met wilgensoorten die het best in de omstandigheden van de Natuurtuin passen. Daarnaast moet op onderdelen het griend zelf worden geherstructureerd door het graven van greppels en het baggeren van greppels. Ook de "geriefhoutbosjes" (struweel) moet worden verjongd of opnieuw worden aangeplant.

Het project is niet afgerond in 2020. Wel is er door vrijwilligers veel werk in de grienden verzet, maar mede door een beperkte inzet van vrijwilligers in de Corona-periode bleek het niet mogelijk de werkzaamheden volledig af te ronden. Het project zal in 2020 worden voortgezet.

Voor het project was eind 2019 een voucher van de Groene Motor beschikbaar gesteld van € 1000. Deze voucher is besteed voor de aanschaf van gereedschap om het werk in de grienden te ondersteunen.

3.6. Berging materialen in en op de containers

In de groene container is er geen goede opslag mogelijkheid voor scherp handgereedschap.

Op de blauwe container licht materiaal in weer en wind. Dit materiaal zou onder een afdak moeten liggen.

Het doel van dit project was een afdak te realiseren boven de containers om de materialen afkomstig uit het oude Westpunt beter te beschermen tegen weer en wind. Helaas hebben we dit project als gevolg van de brand en de corona-periode niet kunnen uitvoeren.

Wel zijn de containers door de vrijwilligers Marijke en Erik Jaspers verfraaid met schetsen van de Natuurtuin, waardoor het geheel van de containers aanzienlijk meer geïntegreerd is in de natuurlijke omgeving van de Natuurtuin.

4. Reguliere activiteiten

4.1 Rondleidingen in de Natuurtuin door natuurtuingidsen

Rondleidingen door Natuurtuingidsen worden al sinds vele jaren gegeven. Ook in 2020 stonden de maandelijkse rondleidingen weer prominent op het programma. Het aantal deelnemers varieert van circa 15 tot veertig. Ook zijn er in de zomer enkele zomeravondwandelingen georganiseerd, waarvoor grote belangstelling bestond. De rondleidingen vormen een essentieel onderdeel van het educatief programma van de stichting. De rondleidingen zijn gericht op een “activerende natuurverkenning”. Wandelaars worden uitgedaagd om zelf zaken te ontdekken en worden gestimuleerd zelf op onderzoek te gaan in de Natuurtuin.

De rondleidingen worden breed gecommuniceerd in de lokale media, facebook en de website van de Stichting Vrienden. In de periode maart-juni en oktober-december konden helaas geen rondleidingen worden georganiseerd vanwege de Covid-19 pandemie

Een rondleiding van Franse scholieren bij de open veenplas met nieuw vlonderpad.

4.2. NL doet en Natuurwerkdag 2020

Het is gebruikelijk geworden dat de Stichting Vrienden meedoet aan de jaarlijkse NL-doet-dag en de jaarlijkse Natuurwerkdag. In 2020 gingen beide evenementen helaas niet door.

4.3. Beheer en onderhoud 2020

Het reguliere beheer en onderhoud zijn in grote lijnen uitgevoerd overeenkomstig het onderhoudsplan 2020.

Een paar punten er uitgelicht.

In de januari heeft de knotgroep Meer en Woud enkele zieke essen geveld en enkele kleinere zieke bomen. In december is de knotgroep weer actief geweest en is een grote, brede es in delen neer gehaald en wederom een aantal kleinere bomen en dode takken gezaagd.

In het voorjaar zijn drie van de vijf knotwilgen geknot. In 2021worden de overige geknot.

In het voorjaar 2020 hebben we te maken gehad met een aantal flinke lekkages. De lekkages werden veroorzaakt door een te hoge afstelling van de nieuwe elektronische niveau regelaars. Hierdoor was het niveau van het hoge water circuit een stuk hoger. Door verrotting van de bovenkant van de hardhouten damwanden is door de verhoogde waterstand water gaan lekken door gaten in de bovenrand van de damwanden. Glijnis heeft met klei de lekken gedicht. De instelling van de regelaars is aangepast.

In de stinsenhoek zijn dit voorjaar voor het eerst bloeiende bolgewassen te zien geweest. Gedurende het jaar zijn er voor dit stukje ongewenste planten verwijderd zoals groothoefblad. Er is gras gezaaid en in de herfst zijn krokussen bij geplant omdat er daar maar weinig van te zien zijn geweest.

Na de zomer is er veel energie gestoken in het weghalen van ongewenste begroeiing in het deel van de griend dat dit voorjaar is afgezet. Evenals in het verjongde struweel. Dit is zoveel mogelijk gebeurd door ook de wortels uit te spitten en is niet gewoon afgeknipt. Zo wordt het opschot structureler aangepakt.

Op de buiten dijk van de polder zijn stukken waar sleedoorn een aaneengesloten begroeiing is geworden. We zijn dit jaar gestart om de sleedoorn met de bosmaaier meerdere keren te maaien om zo deze begroeiing terug te dringen.

Het gagel veldje is in het najaar van ongewenste begroeiing ontdaan en zijn begin december de lege plekken met jonge gagel opgevuld.

Het insectenveld is in het voorjaar bij gezaaid. Het veld heeft geweldig gebloeid met een rijke opeenvolging van kruiden. Op de " insectenbulten" zijn dit jaar alleen kruiden die te hoog op kwamen en de instraling van de zon belemmerden afgeknipt en niet meer uitgetrokken om zo de bodem met zijn inwoners zo min mogelijk te verstoren.

Door Henk Lubberding is namens de Vrienden contact opgenomen met een school met een hoveniersopleiding. Het is de Lentiz MBO Oostland uit Bleiswijk. Uit dit contact en het bezoek van een docent aan de Natuurtuin gaat waarschijnlijk een samenwerking komen waarbij leerlingen de kans krijgen om zwaarder snoeiwerk te doen en met de bosmaaier te werken. De samenwerking zou in leerjaar 2021 – 20122 kunnen starten.

In het reguliere onderhoud zijn enkele discussiepunten ontstaan. Deze punten zijn in een discussiestuk vastgelegd. Over deze punten zal volgend jaar, na nader onderzoek, overleg met deskundigen en de adviesraad door het bestuur een besluit worden genomen.

4.4. Vrijwilligers beheer en onderhoud

In wisselende samenstelling ondersteunen circa 25 vrijwilligers van de Stichting Vrienden de Natuurtuin bij de reguliere beheer- en onderhoudswerkzaamheden. Hiervoor is een onderhouds- en werkschema beschikbaar. De werkzaamheden vinden plaats op de dinsdag- en zaterdagochtenden van de oneven weken. De waarde van deze werkzaamheden is onmisbaar voor een regulier onderhoud van de tuin en daarmee voor het behoud van de natuurwaarde. In 2020 is het aantal vrijwilligers helaas niet toegenomen. Verdere versterking blijft wenselijk. Eén van onze vrijwilligers, Joan Corver, die vele jaren bij de Natuurtuin betrokken was, is helaas in het afgelopen jaar overleden.

De werkzaamheden omvatten een variëteit van activiteiten zoals snoeien, afvoeren maaisel, het maaien met gras- en gazonmaaier, vervangen en herstellen tuinbanken, verven, weghalen stobben enz. Het schema van onderhoudswerkzaamheden dat wordt gehanteerd voor het beheer is in 2020 naar behoren uitgevoerd. Wel heeft ook hier de Corona-periode tot beperkingen geleid. Vooral in

de eerste periode was een aantal vrijwilligers in verband met de risico's verbonden aan de pandemie niet beschikbaar. Toch is het onderhoudswerk overeenkomstig het onderhoudsplan grotendeels uitgevoerd, al moest er in enkele opzichten wel genoegen worden genomen met enig kwaliteitsverlies in de uitvoering.

In totaal hebben vrijwilligers circa 900 uren onderhouds- en beheerwerkzaamheden uitgevoerd.

4.5. Communicatie

De Natuurtuin is er voor de inwoners van Zoetermeer en omgeving. Bekendheid en zichtbaarheid zijn essentiële punten om de functies van de Natuurtuin tot hun recht te laten komen. In 2020 is communicatie actief ingezet om de bekendheid en zichtbaarheid van de Natuurtuin te vergroten. Een twintigtal perspublicaties is uitgebracht, terwijl er voorts in het bijzonder door de voorzitter van de Stichting Vrienden enkele interviews zijn gegeven over de doelstellingen en het belang van de Stichting Vrienden en de Natuurtuin.

De evenementen van de Stichting Vrienden zijn via de verschillende lokale media, de websites van de gemeente Zoetermeer en een drietal nieuwsbrieven uitgebracht

Het beheer van de website en het Facebookaccount van de Stichting Vrienden wordt verzorgd door webmaster Anneke Wagner.

5 Flora en fauna in de Natuurtuin.

5.1. Overzicht plantengroei in de Natuurtuin

Het rapport plantengroei van de natuurtuin in het Westerpark van Johan Vos en Cees Los geeft een prachtig overzicht van de ontwikkelingen in de plantengroei sinds de aanleg van de Natuurtuin in 1977/1978. Het rapport is te vinden op de website van de Stichting vrienden

In 2019 is een stinsenhoek ingericht. Vijf van de zes stinsenplanten bleken in 2020 goed te zijn aangeslagen. Er zijn in 2020 extra krokussen iets dieper geplant,

Prachtschubwortel (*Latraea clandestina*)

Akkerhommel

Zomerrklokje (*Leucojum aestivum*)

Ijsvogel *(Alcedo atthis*)

Bloedrode heidelibel (*Sympetrum sanguineum*)

5.2. Hommeltellingen

Sinds de zomer van 2019 worden de hommels in de Natuurtuin geteld op soort. Afgezet tegen de tellingen in het gehele Westerpark, geeft dit onderstaand beeld.

Resultaten 2020:
Het valt op dat de aantallen hommels die in de Natuurtuin en het Westerpark worden geteld niet heel veel van elkaar verschillen. De aantallen in de Natuurtuin zijn regelmatig zelfs groter, hoewel de secties waarin geteld wordt de helft is van die van het Westerpark. Je kunt daaruit concluderen dat de Natuurtuin voor hommels veel aantrekkelijker is, dankzij de vele bloeiende planten. In het Westerpark zijn zeker dit jaar veel terreintjes overwoekerd door grassen, zuring en brandnetel, en daar valt voor hommels (en veel andere insecten) weinig te halen.

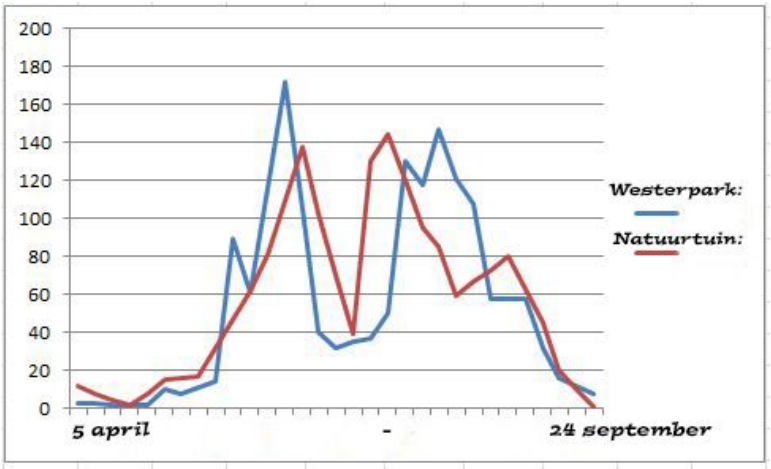

Het overgrote deel van de getelde hommels komt uit een beperkt aantal terreintjes. Niet vreemd dat dit nou net de terreintjes zijn met veel bloeiende inheemse planten en kruiden, zoals kleefkruid, smeerwortel en allerlei andere, vooral paars bloeiende planten.

Het is interessant om in 2021 te onderzoeken in welke telsecties veel of juist weinig hommels voorkomen en welke soorten dit zijn. De relatie met bloeiende planten, welke planten en in welke periode. Ook de maaiperiodes per sectie worden tijdens de tellingen bijgehouden. Dit heeft uiteraard ook invloed op de hoeveelheid hommels. Uit de resultaten komen stuurgegevens die we zouden kunnen gebruiken om evt. anders na te denken over het maaien, over diversiteit in plantengroei om te proberen meerdere soorten hommels aan te trekken.

(grafiek en deel van de tekst: Rob Schouten/IVN)

6. Jaarrekening 2020

6.1. Balans per 31 december 2020

	2020		2019	
Omschrijving				
Activa				
Materiële aktiva				
Gereedschappen				
Vorderingen op korte termijn				
Vorderingen				
Liquide middelen				
Bankrekening	**1687,19**		**5895,89**	
Kas Natuurtuingidsen	**351,32** +		**181,39** +	
Totaal activa		**2038,51**		**6077,28**
Passiva				
Eigen vermogen				
Vermogen	**1373,13**		**2360,97**	
Saldo boekjaar	**665,38** +		**987,84** +	
		2038,51		**1373,13**
Schulden op korte termijn				
Crediteuren			**1704,15**	**1704,15**
Vooruit ontvangen			+	
Vouchers 2020			**3000,00**	**3000,00** +
Totaal Passiva		**2038,51**		**6077,28**

6.2. Staat van baten en lasten

Baten en lasten	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Begroting 2021
Baten			
Oranjefonds	9982,50	350,00	350,00
Landschap Zuidholland erfgoed	3000,00	3000,00	
Pelgrimshoeve	350,00		350,00
Kledingactie Climpex BV	880,50		
Bonnen Albert Heijn Meerzicht		678,85	200,00
Bijdragen rondleidingen	211,55	169,93	250,00
Bijdragen renovatie Westpunt	2025,00	563,54	
Vrijvallen crediteuren i.v.m. brand		1704,16	
A en O fonds		800,00	
Prins Bernhard Cultuurfonds		1000,00	
Donaties Vrienden	155,00	580,20	1000,00
Totaal baten	16604,55	8846,68	2150,00
Lasten			
Communicatie en organisatie activiteite	50,00	170,20	150,00
Kosten bankrekening	149,90	188,59	120,00
Inrichting en kosten webhosting/email	61,71	72,60	75,00
Aanschaf gereedschap	1587,00	1289,40	1000,00
Afschrijvingskosten gereedschap	300,00		0,00
Materiaalkosten	47,98	25,06	500,00
Herstel insectenhotel			
Zaden insectenveld, stinsen, griend	231,53	148,44	1.000
Gagelstruiken		296,48	
Onkosten vrijwilligers	408,24	353,92	250,00
Beveiligingsmaterialen vrijwilligers	275,86		100,00
Onkosten onderhoud		316,77	300,00
Onkosten natuurtuingidsen	126,46		
Westpunt	14353,11		
Informatieborden		5319,84	
Totaal lasten	17592,39	8181,30	3495,00
Saldo	-987,84	665,38	-1.345
Totaal baten	16604,59	8846,68	4800,00

Totaal is aan subsidies en bijdragen in de verslagperiode een bedrag van ruim € 2150 toegezegd c.q. ontvangen voor het project informatieborden in de Natuurtuin. De in 2019 toegekende vouchers door de Groene Motor(Landschap Zuid Hollands Erfgoed) zijn in 2020 volledig besteed voor de verschillende projecten, waarvan ook een bedrag van € 1000,00 voor het project informatieborden. Aan donaties van vrienden ontvingen we een bedrag van ruim € 500. Als gevolg van de brand in 't Westpunt kwamen enkele reeds aangegane verplichtingen vrij. De bestelling van een deel van de keuken kon worden geannuleerd.

Verantwoording onderhoudswerkzaamheden ten laste van het administratieve budget

Uit het door de gemeente Zoetermeer ter beschikking gestelde administratieve budget zijn in 2020 betaald:

a. Herstel van lekkages;
b. Maaien van weiden, dijken en sloten door de aannemers;
c. Afvoeren van composteerbaar materiaal via de aannemer;
d. Herstel van gereedschap, meer specifiek van de grasmaaier;
e. Levering van schelpen en durecomix;
f. Kappen van onveilige bomen;
g. versnipperen van hout.
h. totaal is aan deze werkzaamheden een bedrag van €7000 uitgegeven. Deze lasten zijn niet in de jaarrekening verwerkt, omdat de facturen bij de gemeente worden ingediend, die vervolgens voor betaling zorgdraagt.

Helaas moeten we vaststellen dat het inzicht in de uitputting van het administratieve budget nog ontbreekt. Dit punt is besproken met wethouder Groenveveld en hoofd van de afdeling Vrije Tijd, Noortje van Zanten. Voor het jaar 2020 is toegezegd een overzicht te verstrekken. Op dit moment nog niet ter beschikking.

Colofon

Samenstelling van het bestuur

Ep Booneman,	voorzitter
Marina Lurks,	secretaris
Piet de Kam,	penningmeester
Chris Veldhuysen,	portefeuille participatie en externe netwerkcontacten
Hans van der Smagt,	portefeuillehouder beheer en onderhoud.
Henk Lubberding,	portefeuille flora en fauna/coördinator rondleidingen

Bezoekadres

’t Westpunt in het Westerpark

Telefoon voorzitter	079-3200257
Email:	info@vriendennatuurtuinzoetermeer.nl
Website:	www.vriendennatuurtuinzoetermeer.nl
Bankrekening:	NL93 TRIO 0391 0314 57

Foto’s

De foto’s in dit jaarverslag zijn van Tilly Kester en Ep Booneman. De foto`s in het hoofdstuk Flora en Fauna zijn van Arno van Berge Henegouwen.